

Komentaras

2015 01 30

Lietuvos ūkis augs vangiau, eksportuotojai – persiorientavimo kryžkelėje

Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, per visus 2014 m. bendrojo vidaus produkto sukurta 2,9 proc. daugiau nei 2013 m. Paskelbti duomenys praktiškai sutampa su lapkričio mėnesį skelbta DNB Lietuvos ekonomikos augimo 2,8 proc. prognoze. Šių metų ketvirtąjį ketvirtį, palyginti su atitinkamu laikotarpiu prieš metus, šalies BVP (palyginamosios kainomis) išaugo 2,4 proc.

Akivaizdu, kad nepaisant geopolitinių išbandymų, Lietuvos ekonomika pernai išliko tarp sparčiausiai augusių Europos Sąjungos valstybių ir nusileido tik Airijai, Maltai, Vengrijai ir Lenkijai. Tačiau vangesnė ūkio raida antroje pernai metų pusėje atskleidžia atskirų ekonomikos segmentų sunkumus. Jiems prisitaikyti prie pasikeitusių sąlygų, pertvarkyti verslo modelius bei užkariauti naujas rinkas prireiks laiko. Be to, išaugęs neapibrėžtumas pristabdys investicijas ir lems atsargesnę vartotojų elgseną. **Todėl šiemet tikimės lėtesnio ekonomikos augimo ir liekame ištikimi lapkritį paskelbtai 2,6 proc. BVP augimo prognozei 2015 metams.**

Daugiausia rūpesčių Lietuvos ūkio raidai ir šiemet kels geopolitinė įtampa pulsuojanči Rusijos kaimynystė. Tiesiogiai su Rusija prekiaujantiems verslams šios rinkos perspektyvos ypač prastos. Nėra abejonių, kad Rusijos ekonomika, pakirsta Vakarų valstybių sankcijų, bėgančio kapitalo ir stipriai atpigusių naftos, šiemet patirs recesiją. Vidinius ekonomikos sunkumus tik paaštrina finansų rinkų išorės šokai. Agresorės politika ir ne laiku smukusi naftos kaina skandina rublį ir šokdina vartojimo prekių kainas. Rusijos centrinis bankas beviltiškai bando suvaldyti situaciją degindamas oficialiąsias atsargas ir keldamas palūkanų normas. Tačiau tokia jo elgsena gali išvirsti į bankinio sektoriaus krizę, o tai dar labiau komplikotų ir taip jau sudėtingą šalies situaciją.

Tai įvertinus, šiandien galime net būti dėkingi Rusijos institucijoms už pastarųjų metų administracinius ir politinius slenksčius – jų dėka Lietuvos eksportuotojai buvo laipsniškai atjunkti nuo šios rizikingos rinkos. Vertinant lietuviškos kilmės eksporto (be naftos) struktūrą pagal šalis, **Rusijos vaidmuo susitraukė nuo 7,1 proc. 2013 m. iki 5,8 proc. antroje pernai metų pusėje. Taigi, Rusija tėra tik penkta pagal dydį lietuviškos kilmės prekių rinka.** Ir nepaisant visų eksporto trikdžių, lietuviškos kilmės eksportas pernai metų antroje pusėje išliko atsparus ir palyginti sparčiai augo (spalį-lapkritį net 7 proc. per metus).

Antrąjį pernai metų pusmetį Lietuvos BVP augimą palaikė vidaus paklausos inercija – investicijos ir vartojimas. Pernai išlaidos bendrajam pagrindiniam kapitalo formavimui buvo vienas iš kertinių Lietuvos ekonomikos lokomotyvų. Itin sparčiai 2014m. didėjo investicijos į nekilnojamąjį turtą. Tai davė peno statybų sektoriui, kurio sukurta pridėtinė vertė augo sparčiausiai iš visų. Solidžios ES struktūrinių fondų paramos sumos šių metų biudžete leidžia manyti, kad ši veikla turėtų išlikti dinamiška. Tačiau pernųškų rezultatų pakartoti nepavyks dėl pasikeitusių rinkos dalyvių lūkesčių ir susidariusio pasiūlos pertekliaus gyvenamojo nekilnojamojo turto rinkoje.

Augo ne tik su nekilnojamuoju turtu susijusios investicijos, bet ir įmonių išlaidos gamybos priemonėms ir veiklos modernizavimui. Tokią verslo elgseną lėmė poreikis mažinti gamybos imlumą darbo jėgai dėl sparčiau besipuočiančių darbo kaštų eilučių. Tačiau paaštrėjusi neapibrėžtumo rizika verčia įmones atidėti investicijų į efektyvumo didinimą planus ramesniems laikams. Todėl šiemet šis investicijų segmentas augs daug vangiau.

Vidaus vartojimu mintančios veiklos – vidaus prekyba ir komercinės paslaugos – pernai demonstravo puikius rezultatus. Mažmeninės prekybos apyvartos 2014 m. pasistiebė 5,6 proc. Labiausiai stiebėsi – 8,4 proc. per metus – mažmeninė prekyba ne maisto prekėmis. Aktyvesnė prekyba ne pirmojo būtinumo prekėmis - pagerėjusios namų ūkių finansinės padėties, sveikesnės darbo rinkos ir euro įvedimo rezultatas. Prisibijodami kainų kilimo po euro įvedimo gyventojai suskubo ilgalaikius pirkinius įsigyti iš anksto.

Vertinant Lietuvos ūkio trumpojo laikotarpio perspektyvas, ekonomikos augimo sulėtėjimas šiemet bus trumpalaikė reakcija į išbandymus iš išorės. Vis daugiau su Rusija tampriai bendradarbiavusių verslų prisitaiko ir randa alternatyvias nišas savo produkcijai tiek pažįstamose Vakarų rinkose, tiek egzotiškesnėse šalyse. Tuo tarpu ūkio plėtrą šiemet palaišys toliau atsparus namų ūkių vartojimo augimas ir reikšminga ES struktūrinių fondų parama, numatyta šiems metams.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyriausioji analitikė

Mob. tel. +370 620 78373

Ekonominių tyrimų departamentas | Rinkų tarnyba